

Å ta Hans Ross på ordet: Ross' ordbok i relasjon til Aasens med Metaordboka som verktøy

Christian-Emil Smith Ore

Ivar Aasen's and Hans Ross' Norwegian dictionaries are pivotal in the study of Norwegian language in the 19th century. Ross presented his dictionary as an addendum although it is larger than Aasen's. The paper analyzes the relation between the two dictionaries based on the set of lexical items defined by the *Metadictionary*, a repository for source material developed for the project *Norsk Ordbok 2014*. The paper contains a brief introduction to the research program of Aasen and Ross and a description of the Metadictionary and the repository for dictionaries, *Ordbokshotellet*. Finally, we discuss a solution unifying the dictionaries.

1. Innledning

I denne artikkelen vil jeg se på hvordan en kan bruke *Ordbokshotellet* og de leksikalske gjenstandene i *Metaordboka* som et verktøy for å sammenlikne ordinventaret i de beslektete ordbøkene til Ivar Aasen (Aasen 1873) og Hans Ross (Ross 1895). Ordbokshotellet og *Metaordboka* ble lagd i forbindelse med prosjektet *Norsk Ordbok 2014* (NO2014) for å gi en systematisk inngang til retrodigitaliserte ordbøker og kildematerialet generelt. Jeg vil også kort vise hvordan en kan bruke *Metaordboka* og *Ordbokshotellet* til å lage en enhetlig digital utgave av Aasens og Ross' ordbøker. Ordbøkene er helt sentrale i studiet av norsk språk i det nittende århundret, men Aasen og Ross hadde svært ulik bakgrunn, og deres språkvitenskapelige program er også forskjellig. Jeg vil derfor gi en liten introduksjon til Aasen og Ross som målreisere, lingvister og leksikografer.

2. Ivar Aasen (1813–1896)

Ivar Aasen var en norsk språkforsker og dikter. Han var en selvlært bondesønn fra Sunnmøre. I 1836, som 22 år gammel omgangsskolelærer, skrev han det korte språkpolitiske manifestet «Om vort Skriftsprog» (Aasen 1836). Manifestet ble først publisert i 1909. Hovedpåstanden var at de norske dialektene er en direkte videreføring av norrønt språk. På grunnlag av en systematisk dokumentasjon av de enkelte dialektene mente han at et «Selskab, oprettet af sprogkyndige Mænd» kunne lage et felles skriftspråk», og skriver at «Vi ønske os just et folkesprog, et

som enhver Landsmand uden Møie kan tage Deel i» (Aasen 1836). I dette forsiktig formulerte manifestet understreker han at dette bare skulle være et tilbud og ikke pådyttes folket. Det ble aldri et slikt selskap og heller ikke noen separate beskrivelser av de enkelte dialektene.

I 1842 fikk Aasen gjennom anbefaling fra biskopen i Bergen et toårs stipend med mulig forlengelse fra DKNVS (Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab) i Trondheim med oppdrag å utarbeide en felles eller flere ordbøker og grammatikk(er) for et utvalg dialekter. Det har vært diskutert om Aasen fikk stipendet fordi DKNVS ønsket å dokumentere at norsk (folke)språk var en videføring av norrønt og ikke bare var et slags forkvaklet dansk eller svensk som mange hevdet på den tiden. Aasens støttespillere i DKNVS tenkte seg neppe at en skulle erstatte dansk med et nytt norsk skriftspråk. Som resultat av Aasens arbeid kom først *Det norske Folkesprogs Grammatik* (Aasen 1848) og så *Ordbog over det norske Folkesprog* (Aasen 1850). Begge fikk svært positive anmeldelser av den norske historikeren P.A. Munch (Munch 1848, 1850). Men Munch var mer skeptisk til forsøkene på en moderne standardortografi og foretrakk en tilnærmet norrøn stavemåte.

En kan vel si at så lenge det etablerte miljøet så Aasens målreising som akademisk dokumentasjonsvirksomhet, var den uproblematisk. Det var først da en oppfattet at Aasens forslag til skriftspråk var ment som en konkurrent til dansk at den til dels svært usaklige målstriden begynte. I følge Walton (1996) var språkstriden på 1850-tallet medvirkende til at Aasen i større grad fokuserte på det internasjonale forskersamfunnet som målgruppe både for *Norsk Grammatik* (Aasen 1864) og *Norsk Ordbog* (Aasen 1873).

I forordet til *Norsk Grammatik* (Aasen 1864) tar Aasen opp igjen argumentasjonen fra manifestet (Aasen 1836). Fra forordet kan en lese at grammatikken skulle være en hjelp til å skrive landsmål og en språkdokumentasjon som kunne brukes i internasjonal (sammenliknende) språkforskning der norsk språk til da var uteglemt.

Ivar Aasens grammatikk generelt og orddanningskapittelet spesielt var en nødvendig forutsetning for å kunne definere en rettskrivningsnormal og for en systematisk behandling av ordforrådet. I tillegg til grammatikker og ordbøkene satte Aasen opp en norsk tesaurus, *Norsk Maalbund* (1876). Den var inspirert av *Roget's Thesaurus* (Roget 1852). Norsk Maalbund ble publisert som manuskript i 1925 (Aasen 1925).

Med moderne språkbruk kan en si at i ungdomsmanifestet beskriver Aasens forskningsprosjektet sitt og de viktigste forskningsspørsmålene knyttet til dette. Aasen ønsket å undersøke om det var mulig å lage et godt begrunnet og solid utkast til et moderne og standardisert norsk skriftspråk på grunnlag av systematiske undersøkelser av de norske dialektene. Gjennom grammatikkene og ordbøkene demonstrerte han at det var mulig.

3. Hans Ross (1833–1914)

Hans Ross ble født inn i embedsborgerskapet; faren og farfaren var prester. Selv tok Ross artium og ble cand. theol. i 1855. Men han ville ikke bli prest og arbeidet som lærer ved flere høyere skoler inntil han fikk statsstipend fra 1877 og livet ut. Historien skal ha det til at Ross ble landsmålsforkjemper etter å ha blitt introdusert til Aasens grammatikk (Aasen 1848) av sin gymnaslærer. Ross traff Aasen på slutten av 1850-tallet og var en aktiv nynorskforkjemper siden. Han arbeidet også som publisist, organisasjonsbygger og ikke minst som innsamler av språkdokumentasjon gjennom stort sett årlig feltarbeid til omlag 1890, se også Venås (2009).

Ross var ikke alltid strateg på egne vegne. Han var åpenhjertig og tenkte kanskje ikke så mye på hva som lønte seg for ham selv. Han hevdet at dansk ikke hadde noen fremtid i Norge fordi den ikke hadde rot i det talte språket i Norge (Grønvik 1989). Om nordmenns bruk av dansk hevdet han:

Telemarkinger har sagt mig, at de leste lettere bøger lavede i Danmark end de i Kristiania lavede. Dansken kan nemlig sit sprog, bevæger seg i det som Fisken i havet; mens vi ikke kan Dansk skikkelig, men ligger og spræller og gisper i vasspytterne, som står igjen i fjæren efterat ebben har ført de store vande ut. (Ross 1878:7)

Dette og tilsvarende utsagn kan være medvirkende årsak til at Universitetet (i Christiania) ikke ville ha Ross som professor i 1881. Men Ross fikk siden full anerkjennelse, ble medlem av Vitenskapsakademiet i 1891, og ordboka (Ross 1895) ble svært godt mottatt.

I motsetning til hva Aasen gjorde i sitt ungdomsmanifest, formulerte Hans Ross aldri noe livslangt forskingsprogram. Men en kan likevel si at i Ross' implisitte språkvitenskapelige program står studiet av talemålet sentralt. Talemålet må læres og studeres der det brukes. Synkron dokumentasjon er viktigere enn den diakrone dokumentasjonen basert på historiske røtter. En må transkribere uttalevarianter, og alle observerte varianter må tas med. Både sikre og mindre sikre metodevalg og funn må dokumenteres. Videre mente Ross at en kan ikke ta hensyn til (lande)grenser når en dokumenterer språk. Ross baserte sine analyser på Aasens systematiske beskrivelse av norsk fonologi og leksikon.

4. Metaordboka som analyseverktøy

Metaordboka ble lagd i 1999 som et verktøy for å gi en felles inngang til det digitaliserte kildematerialet til prosjektet Norsk Ordbok 2014. Metaordboka er ingen statisk database og vokser etter hvert som nytt kildemateriale kommer til.

Hver innførsel eller «artikkel» har et hode og ett eller flere oppslag. For hvert oppslag kan en registrere grunnform, ordklasse, leddanalyse, språkform og normeringsstatus med tidsrom. Oppslagene beskriver ord som har eller har hatt status som normerte former i rettskrivningen. Artikkeltroppen består av referanser eller ”hyperlenker” til ulike kildedatabaser som speiler den variasjonen som foreligger i skrift og tale over lang tid. Informasjonen som kan registreres for hvert oppslagsord i Metaordboka gjør at den ligger tett opp til fullformsystemet Norsk ordbank (se Ore & Grønvik 2018), men Metaordboka har ikke bøyning-informasjon og regler for å generere fulle bøyningsskjema.

Metaordboka samordner normert og unormert tilfang, tekst og transkribert tale. Materialet som er lenket sammen gjennom Metaordboka kan grovt grupperes som primærkilder eller sekundærkilder:

Primærkildene omfatter (1) ordsedler, med metadataene oppslagsord, ordklasse, stedfesting eller litterær kilde og medarbeidersignatur, beleggene kan være tekst, lyd, bilde og video, og (2) korpuskonkordanser.

Sekundærkildene omfatter utvalgte ordbøker, for eksempel grunnmanuskriptet til Norsk Ordbok, A. Torp *Nynorsk etymologisk ordbok*, (Torp 1919) og tidligere utgaver av *Nynorskordboka* og *Bokmålsordboka*. En særskilt gruppe er de 84 ordbøkene, ordlistene og ordsamlingene som ligger i Ordbokshotellet. Det er her vi finner ordbøkene til Aasen og Ross.

Det generelle ordningsprinsippet i Metaordboka er at hver artikkel skal representere en leksikalsk gjenstand (*lexical item*, Atkins & Rundell 2008; Ore & Grønvik 2018). Men det har ikke vært et krav at Metaordboka skal være homografseparert. Så en artikkel kan representere flere leksikalske gjenstander ved homografi. Fra 2015 har Metaordboka blitt utviklet til å bli et verktøy for å beskrive norsk normeringshistorie både for bokmål og nynorsk og begge målformene under ett.

5. Ordbokshotellet

Ordbokshotellet er lagd for å være et felles rammeverk for rasjonell lagring og tilgang til retrodigitaliserte ordbøker, ordsamlinger og ordlister, se også Ore & Grønvik (2018).

En ordbok som skal lastes opp i Ordbokshotellet skal være kodet i henhold til TEI P5 Dictionary-format, se TEI (2020) for en nærmere beskrivelse af dette xml-formatet for å kode ordbøker. I hotellet vil hele ordboka lagres som en enhet. Den vil også bli splittet opp i de enkelte TEI-kodete artiklene indeksert etter originalt oppslag og etter et normalisert oppslag.

Koplingen til Metaordboka er på artikkelnivå. Under innlastningen foretas en maskinell oppkopling der de normaliserte oppslagene brukes. Lenkingen

til Metaordboka kan endres ved senere korrekturarbeid. Det generelle samordningsprinsippet i Metaordboka gjør at artiklene i de ulike ordbøkene og ord-samlingene i Ordbokshotellet vil være koplet på leksikalsk gjenstandsnivå og i utgangspunktet uten hensyn til homografseparering.

6. Ordinventaret og metaordboksmetoden

Ivar Aasen bruker norsk i grunnformer, bøyde former og brukseksempler. Dialektformer er transkribert til det norske alfabetet. Forklaringer og metatekst er på dansk. Ordboka er slik sett tospråklig. Aasen skriver at han vurderte å bruke tysk eller engelsk for å lette tilgangen for et internasjonalt forskerpublikum, men slo det fra seg.

Ross følger i hovedsak Aasens oppsett, på tross av den faglige utviklingen innenfor synkron talemålsgransking. Men han bruker en mer detaljert lydtranskripsjon og har en mer detaljert stedfesting. Ross tar med lemma Aasen kanskje ville ha sløffet, og tar med tilfang med usikker identifikasjon.

	Ordbøker	Antall artikler i ordbøkene	Antall artikler i MO (=leksikalsk gjenstand)
1	A2	38 711	36 439
2	R, R1-2	41 872	35 533
3	R, R1-6	49 220	39 542
4	A2 og/eller R, R1,2	79 870	60 850
5	A2 og/eller R, R1-6	87 931	64 536
6	A2 og R, R1-2	-	10 616
7	A2 og R, R1-6	-	11 303

Figur 1: Oversikt over artikler og leksikalske enheter. A2 er Aasen (1873) mens R, R1,2 er Ross (1895). R, R1-6 er ordbok og alle tillegg 1895–1913.

Når en skal sammenligne ordforrådet i to eller flere ordbøker i Ordbokshotellet, kan en enten bruke de originale oppslagene (ordform og ordklasse) eller Metaordbokas gruppering av artiklene på leksikalsk gjenstandsnivå. Siden både stavemåte og ikke minst ordklasseangivelse kan variere sterkt, vil den første metoden ofte være vanskelig å bruke for annet enn for standardiserte ordbøker. Den andre, metaordboksmetoden, fjerner støy fra ulik staving og ikke-standard angivelse av ordklasser, men kan gruppere hardere enn en kanskje ønsker. En må være oppmerksom på slike feilkilder, og analyse av materialet i Ordbokshotellet krever god databasekunnskap og leksikografisk eller leksikalsk innsikt. I

sammenlikningen av Aasens og Ross' ordbøker har jeg brukt metaordboksmetoden. Jeg har også gjort kort rede for hvordan analysen ville bli om en brukt hotell-oppslagene i stedet.

Den høyre kolonnen i figur 1 viser antall metaordboksartikler for ordbøkene. En metaordboksartikkel svarer til en leksikalsk gjenstand og grupperer oppslagsord som bare er ortografiske eller usignifikante uttalevarianter. Den venstre kolonnen er antall artikler. Forholdet mellom de to kan si noe om grad av standardisering. Legg merke til at den relative avstanden mellom disse tallene er mindre hos Aasen enn hos Ross. Det skyldes nok den mer lyd nære skrivemåten til Ross og alle variantene som står på oppslagsplass. Aasens formål var å lage en standardisert rettskrivning og har dermed mindre varians. I tillegg til ord på oppslagsplass fører både Aasen og Ross opp en mengde målføreformere inne i artikkelteksten, henholdsvis 14 000 og 24 000 målformer. Det store flertallet av disse har ikke egen artikkel. Men disse ekstra formene gjør det uklart hva Ross mener når han i forordet til ordboka (Ross 1895) skriver at det er mellom 35 000 og 40 000 nye ord i hans ordbok.

I sammenlikningen over bruker jeg metaordboksmetoden og sammenlikner leksikalske gjenstander. Dersom vi ønsker å sammenlikne oppslag i Ordbokshotellet, er det ikke så lett å få dette meningsfullt siden det er flere måter å si at to oppslag er like. Jeg har satt opp noen av resultatene en kan få i figur 2. Med oppslag menes parene oppslagsform og ordklasse slik de står i ordbøkene. En forstyrrende faktor er at verken Aasen eller Ross har standardisert ordklassebetegnelse fullt ut, og at de, spesielt i henvisningsartiklene, ikke oppgir ordklasse for oppslaget. Samlet gjelder dette forhenholdsvis 22 % og 10 % av artiklene. Å beregne antall oppslag som forekommer hos begge er derfor vanskelig og krever mye av den samme innsatsen som å kople dem til Metaordboka. Figur 2 viser en tilsvarende varians som figur 1.

	Ordbøker	Antall oppslag	Antall oppslag uten duplikater
1	A2	43 235	42 194
2	R, R1,2	43 825	41 462
3	R, R1-6	51 390	46 681
4	A2 og/eller R, R1,2	87 060	76 756
5	A2 og/eller R, R1-6	94 625	81 863

Figur 2: Oversikt over antall oppslagsord på oppslagsplass. A2 er Aasen (1873) mens R, R1,2 er Ross (1895). R, R1-6 er ordboka og alle tilleggene 1895–1913.

Av Aasens oppslag (leksikalske gjenstander) er det om lag 73 % (25 826) som ikke er beskrevet eller referert til i R1,2. Motsatt er det om lag 70 % (24 920) av oppslagene i R1,2 som ikke finnes i Aasen. Overlappet er 10 616 oppslag/leksikalske gjenstander (henholdsvis 27 % og 30 %). Når Ross skriver at det sentrale ordforrådet finnes i Aasen (1873) og at de to ordbøkene derfor må leses under ett, er det rimelig å ta Ross på ordet og kalle Ross' ordbøker et tillegg til Aasen (1873). Det til tross for at Ross' ordbok med tilleggene er 15 % større enn Aasens ordbok.

7. Utvalget av ord i ordbøkene

Det har i mange beskrivelser av ordutvalget vært hevdet at Ross, i motsetning til Aasen, tok med ord som gir verdiladete karakteristikk om folk og fe og da spesielt om kvinner (se for eksempel artikkelen om Ross i Norsk biografisk leksikon (NBL 2020)). Jeg har foretatt en liten nærlesning for å se om det er noe hold i det.

Aasen (1873) har 152 artikler der 'Kvinde...' forekommer. Litt under 40 (24 %) av disse er negativt ladete og betegner åndsevner, arbeidsevne og kroppsføring. Ross (1895) med alle tilleggene har 443 slike artikler. Drøye 200 (47 %) er negative. De relaterer seg typisk til grad av fedme, orden, hygiene, åndsevner, arbeidsevne og til ubeskjeden adferd. Disse negative artiklene utgjør henholdsvis en og fire promille av artiklene i de to bøkene. Det viser at Aasen og Ross hadde en signifikant forskjellig innstilling til hva slags ord en skal ta med. I en moderne ordbok som Nynorskordboka (NOB 2019) er det 730 artikler der 'kvinne...' forekommer, men bare 36 (5 %) av disse er negative. En kan vel konkludere med at Ross' ordbøker gir et visst sexistisk inntrykk i forhold til Aasens og spesielt i forhold til Nynorskordboka. Men jeg vil peke på at dette er sammenliknbart med hva en kan observere i norske synonymordbøker fra tidlig på 1970-tallet. Så det avspeiler vel tiden og kanskje bruk av mest mannlige informanter. Om det er riktig, så er en mer alvorlig bivirkning at ord relatert til kvinnehverdagen og kvinnes arbeidsområde ikke har kommet med i så stor grad som de burde.

En kan også fundere på hvor mye av hele ordutvalget i ordbøkene som er tatt med videre til moderne ordbøker. Her kan Metaordboka gi et raskt svar. For alfabetstrekket I-Å er det 1 352 metaordboksartikler med Aasen-belegg som ikke er lenket til en artikkel i Norsk Ordbok (2016). Ut fra redaksjonsreglene til Norsk Ordbok (2016) skulle det vært nærmest ingen. Her er det imidlertid en usikkerhetsfaktor. Den manglende lenkingen kan også skyldes litt mangelfull manuell kontroll av lenking. Tallet er uansett lite. For Ross (1895) er det tilsvarende tallet 2 802. For Nynorskordboka er det 51 % av oppslagene i Aasen (1873) som er lenket, mens for Ross (1895) er det 30 %. For Bokmålsordboka er de tilsvarende

tallene 27 % og 15 %. Ser en litt nærmere på det, viser det seg at så godt som alle oppslagene (leksikalske gjenstandene) som er lenket til Bokmålsordboka hører til fellesvokabularet for bokmål og nynorsk.

8. Ordbøkene som en digital enhet

I forordet til ordboka skriver Ross: «Benyttelsen af denne Bog sammen med Ivar Aasens, hvortil den er ”Tillæg”, vil blive noget møisom. Man vil have fire Steder at slaa efter paa for at faa den nu bogførte Rede paa Ordet, idet begge Ordbøger har ”Tillæg og Rettelser»» (Ross 1895:XIX). Med de fem ekstra tilleggene er det faktisk ni steder å slå opp. Mye kan løses gjennom å bruke Norsk Ordbok i stedet, men da får en ikke direkte tilgang til ordbøkene til Aasen og Ross. For å bøte på dette og som en øvelse i å se hvor anvendelig Ordbokshotellet og Metaordboka er, har jeg prøvd å realisere en felles digital Aasen-Ross ordbok. Som beskrevet tidligere, er det relativt lite overlapp mellom de to ordbøkene, om lag 10 000 oppslag (leksikalske enheter). I Ross (1895) og tilleggene, er det rundt 7 500 artikler som er ført som utvidelser av artikler i Aasen (1873). Ross fører disse «tilleggsartiklene» ganske uensartet, og tilleggsopplysningene kan ikke flettes mekanisk inn i den refererte artikkelen i Aasen (1873). Eksempelene nedenfor er tatt fra de digitale transkripsjonene av Aasen (1873) og Ross (1895). Henvisningen til Aasen (1873) er markert i anførselstegn og avsluttes med en 'A'. Eksempelet viser at det krever en faglært leksikograf til å flette de to artiklene sammen til et hele:

tormen (ò), adj. vantreven, seent voxende, saftløs; om Træer. Østerd. (Aamot). – **Tormeskog**, m. vantreven Skov. Tormetre, n. Træ som ikke vil voxer.

”**tormen** (o’) adj. vantreven”. A. NØsterd. (Tynset). Törmen Gul. ”Tormen Skog, Føsk”. Og: **Tormskog** m. **Tormfisk** m. slunken vantreven Fisk (“Føsk”). Se tolmen.

I den digitale Aasen-Ross utgaven¹ er det derfor ikke gjort noe forsøk på å endre originaltekstene. Det er i stedet lagd hyperlenker mellom slike artikkelpar. Igjen viste Metaordboka seg som et nyttig verktøy. Dersom en Ross-artikkel hører til en metaordboksartikkel som har en og bare en Aasen-artikkel med samme oppslag var det enkelt å gjennomføre lenkingen (5 200 tilfeller). Dersom det er flere Aasen-artikler knyttet til en metaordboksartikkel, ble problemet løst med en rask manuell gjennomgang (800 tilfeller). I tillegg finnes det en del tilfeller (850) der Ross’ henvisning ikke svarer til noe oppslagsord i Aasen (1873). Der er det ofte slik at Ross viser til et ord inne i en artikkeltekst i Aasen (1873). Her krevdes det mer detektivarbeid.

¹ Se www.edd.uio.no/aasen_ross/aasen_ross.html.

Dette knippet av digitale ordbøker er lagd over samme mal som beskrevet i Ore (2016). Det er mulig å velge å søke i en eller flere av ordbøkene. Når det er flere, er både tilslagene, de alfabetiske oppslagslistene og artiklene samsorterte. I tillegg er det selvfølgelig lenker til faksimileutgavene.

9. Oppsummering

I denne artikkelen har jeg sett på hvordan en kan bruke Ordbokshotellet og de leksikalske gjenstandene i Metaordboka som et verktøy for å sammenlikne ordinventaret i de beslektete ordbøkene til Ivar Aasen og Hans Ross. Men det er også vist graden av videreføring av ordinventaret til moderne ordbøker, i dette tilfellet *Bokmåls-* og *Nynorskordboka*.

Den digitale knippeutgaven gjør det mulig å sammenstille Aasens ordbok med alle tilleggene til Ross til et hele. I Ore (2016) foreslår jeg at en kan krysslenke dialektinformasjonen i de ulike nordiske ordbøkene til et nettverk. Det er ikke så arbeidskrevende som en skulle tro. Det er mest snakk om organisering og samarbeid om programmeringsgrensesnitt (API).

Når Ross skriver tilslutt i forordet «En Trediemand vil i en Fremtid vide at sammenarbeide de to Værker, rette paa de Mangler som maatte være der, og indarbeide i det Sammenstøbte, de nye Oplysninger der, som før antydet ved Omtalen af dette Materiales Tilveiekomst, visselig imidlertid vil have strømmet ind» (Ross 1895:XIX), så er dette realisert ikke av en person, men gjennom *Norsk Ordbok* (2016).

Litteratur

Ordbøker

Bokmålsordboka (2019) <ordbok.uib.no> (november 2019).

Norsk Ordbok (2016) = *Norsk ordbok : Ordbok over det norske folkemålet og det nynorske skriftmålet*, Oslo, Samlaget 1950–2016.

Nynorskordboka (2019) <ordbok.uib.no> (november 2019).

Roget, Peter Mark (1852): *Thesaurus of English Words and Phrases*.

Ross, Hans (1895): *Norsk ordbog : Tillæg til "Norsk ordbog"* af Ivar Aasen. I:

Ross, Hans: *Norsk ordbog*. Universitetsforlaget. Oslo. 1971.

Torp, Alf (1919): *Nynorsk etymologisk ordbok*. Kristiania: Aschehoug, 1919.

Aasen, Ivar (1850): *Ordbog over det norske Folkesprog*. Christiania: Feilberg & Landmark.

Aasen, Ivar (1873): *Norsk Ordbog med dansk forklaring*. Christiania: Mallings Boghandel, 1873.

Annen litteratur

- Atkins, Sue, & Michael Rundell (2008): *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford. Oxford University Press.
- Grønvik, Oddrun (1989): Meir enn eit tillegg til annan manns verk? Om Hans Ross og ordboka hans. I: *Ord og Mål. Festskrift til Magne Rommetveit*. Oslo, Kringkastingsringen 1989. ss. 91–111.
- Munch, Peter Andreas (1848): *Samlede Afhandlingar I-II*. Christiania. Cammermeyer. 1873–1874, I ss. 360–374.
- Munch, Peter Andreas (1850): *Samlede Afhandlingar I-II*. Christiania. Cammermeyer. 1873–1874, II ss.433–443.
- NBL 2020: *Norsk bibliografisk leksikon* <nbl.snl.no/Hans_Ross> (mai 2020)
- Ore, Christian-Emil Smith (2016): Gamle ordbøker og digitale utgaver. I: *Nordiske Studier i Leksikografi 13 Rapport fra 13. Konferanse om Leksikografi i Norden*. København 19.-22. mai 2015. Nordisk forening for leksikografi 2016 ISBN 978-87-992447-6-8. ss. 203–216.
- Ore, Christian-Emil Smith & Oddrun Grønvik (2018): Comparing Orthographies in Space and Time through Lexicographic Resources. I: *Proceedings of the XVIII EURALEX International Congress: Lexicography in Global Contexts*. Znanstvena založba Filozofske fakultete 2018 ISBN 978-961-06-0097-8. ss. 159–172.
- Ross, Hans (1878): *Maalreisningen: her hjemme, belyst fra udlandet*, Stavanger Carl M. Olafsons Bogtrykkeri.
- TEI (2020): *The Text Encoding Initiative* <www.tei-c.org/guidelines/p5/> (mai 2020).
- Venås, Kjell (2009): *Hans Ross; Målføregranskar, Ordboksskrivar Og Grammatikar*. Oslo: Novus forlag.
- Walton, Stephen (1996): *Ivar Aasens kropp*. Oslo: Samlaget, 1996.
- Aasen, Ivar (1836): *Om vort Skriftsprog*, trykt i Syn og Segn 1909, Det norsk samlaget, Kristiania, ss. 1–5.
- Aasen, Ivar (1848): *Det norske Folkesprogs Grammatik*, Christiania.
- Aasen, Ivar (1864): *Norsk Grammatik*, Christiania Mallings Boghandel.
- Aasen, Ivar (1925): *Norsk Maalbunad*, Oslo: Samlaget 1925.

Christian-Emil Smith Ore
 førsteamanuensis, dr.scient.
 Institutt for lingvistiske og nordiske studier
 Universitetet i Oslo
 Boks 1102, Blindern
 NO-0317 Oslo
 c.e.s.ore@iln.uio.no